

Stockholm 2025-12-12

Inspel gällande utredningen om åtgärder mot illegal införsel av sällskapsdjur

Djurskyddet Sverige tackar för att vi fick möjlighet att vara med på hearingen om utredningen och menar att många konstruktiva förslag lyftes under denna. Tillsammans med det vi lyfte muntligt vid hearingen, vill vi ge följande inspel till utredningen:

Sammanfattande kommentarer

- Djurskyddet Sverige menar att det bör införas en skyldighet för all djurhälsopersonal att anmäla misstanke om illegal införsel av sällskapsdjur.
- Djur bör omfattas av inregränslagen.
- Det bör finnas ett krav registrera hundvalpar och kattungar i de nationella registren redan hos uppfödaren.
- Svenska företrädare i EU bör verka för att det så snart som möjligt införs ett krav på obligatorisk ID-märkning och registrering av alla hundar och katter i EU, utan långa övergångstider.
- Svenska företrädare i EU bör verka för att man ser över undantagen som gör att vissa djur inte behöver registreras i TRACES vid införsel.
- Tullverket behöver tilldelas mer resurser så att fler kontroller kan utföras.
- Det krävs mer resurser samt ökat samarbete och möjlighet till utbyte av information mellan Tullverket, Jordbruksverket, Länsstyrelsen och Skatteverket. Länsstyrelsernas uppdrag bör ses över.
- Det behöver utvecklas system som gör det omöjligt att en bil efter att ha avvisats vid gränsen, kör över vid annan gränsövergång.
- Det behöver vara mer kännbart att både bedriva illegal införsel av djur samt köpa illegalt införda djur.
- Utred möjligheten till att införa dubbelverifiering vid försäljning av djur på annonssidor.
- Utred införandet av en positiv lista för sällskapsdjur för att lättare kunna förhindra illegal handel med exotiska djur.

Angående behovet av och förutsättningarna för att införa en skyldighet för veterinärer att anmäla misstanke om illegal införsel av sällskapsdjur

Djurskyddet Sverige menar att det måste införas en skyldighet för all djurhälsopersonal att anmäla misstanke om illegal införsel av sällskapsdjur. Övrig personal inom djurens hälso- och sjukvård bör

åtminstone ges möjlighet att anmäla. Bestämmelsen bör kunna utformas som 8 kap. 18 § i djurskyddslagen (2018:1192).

Behovet av en anmälningsskyldighet för all djurhälsopersonal är mycket stort. Sällskapsdjur omfattas generellt sett inte av några offentliga kontroller av till exempel länsstyrelsen, däremot behöver i stort sett alla djur någon gång uppsöka veterinär och djurhälsopersonal har både kunskap och möjlighet att upptäcka omständigheter som bidrar till misstanke om att ett djur förts in illegalt. Med tanke på Tullverkets begränsade resurser och möjligheter vid gränsen, så ser vi att detta är helt avgörande för att upptäcka djur som förts in illegalt.

Idag får anmälan endast ske om djurägaren ger sin tillåtelse att personalen meddelar Jordbruksverket, om det inte är en direkt misstanke om att djuret har en anmälningspliktig epizootisk sjukdom, så som rabies. Detta är olyckligt. Djurägaren är självklart mycket fäst vid sitt djur och kan vara rädd för de åtgärder som en anmälan skulle kunna resultera i.

Djurskyddet Sverige har, i ett annat syfte, gått igenom de anmälningar djurhälsopersonal gör till länsstyrelsen gällande misstänkta brott mot djurskyddslagstiftningen¹. Detta är något som djurhälsopersonal har en långtgående plikt att anmäla men ofta inte uppfyller enligt vår rapport. Underlaget visar att djurägarna mycket sällan är samarbetsvilliga och det är troligt att samma resultat skulle ses i fall där illegal införsel misstänks. En plikt att anmäla, oavsett om djurägaren är samarbetsvillig eller inte, är därmed nödvändig.

Vi vill också nämna att trots att det alltså inte finns en anmälningsplikt och att vi endast begärde ut anmälningar från djurhälsopersonal som gått till länsstyrelserna, inte Tullverket eller Jordbruksverket, så gällde 3% av anmälningarna (28 av 1059 ärenden som inkom till länsstyrelsen från djurhälsopersonal 2020-2022) helt eller delvis misstanke om illegal införsel.

Vi menar att en anmälningsskyldighet bör vara utformad så att även en låg grad av misstanke ska anmälas och om möjligt bör anmälarens identitet kunna skyddas.

Övriga förslag

Djur bör omfattas av inregränslagen

I utredningen "En samlad djurhälsoreglering"² föreslås att djur inte längre ska omfattas av inregränslagen. Enligt Tullverket³ innebär detta stora försämringsmöjligheter för möjligheterna att upptäcka illegal införsel och det skulle försvåra Tullverkets möjligheter att både eftersöka och omhänderta djur.

Åklagarmyndigheten skriver i en rättslig vägledning från 2022⁴ att "det krävs att hundar omfattas av inregränslagen för att smugglingsbrott ska kunna bli aktuellt vid införsel från annat EU-land". Dvs. om djur inte längre omfattas av inregränslagen är det sannolikt att straff för smuggling inte är tillämpliga för denna typ av illegal införsel. Vi menar därför att alla djur, så långt det är möjligt, bör omfattas av inregränslagen.

¹ Åsberg, A. 2023. En rapport om djurhälsopersonalens anmälningsplikt och avelslagstiftningen. Djurskyddet Sverige, december 2023.

² En samlad djurhälsoreglering. 2020. Betänkande av Djurhälsolagsutredningen. Statens offentliga utredningar SOU 2020:62

³ Tullverkets remissvar gällande utredningen "En samlad djurhälsoreglering". 2021. DNS STY 2020-722.

⁴ Hundsmuggling. Rättslig vägledning 2022:16. Utvecklingscentrum, Åklagarmyndigheten. Juni, 2022.

Registrering av hundar och katter i Sverige.

Idag ska registrering av hundar och katter göras vid senast 4 månaders ålder alternativt inom 4 veckor om en person tar över en äldre hund eller katt. Detta bör ändras så att registreringen sker så nära födsel som möjligt, dvs. direkt av uppfödaren innan djuren överläts. Önskvärt vore också att grundläggande vaccinationer registreras samt att föräldradjuret registreras i de fall dessa är kända. Detta både för att kunna spåra uppfödaren till djuret samt kunna spåra djuren tillbaka till föräldrarna. Detta skulle också kunna underlätta att utreda fall där säljare av djur påstår att ett svenskt djur är förälder till en hundvalp (eller kattunge även om detta är mycket ovanligt) trots att djuret är infört illegalt. För detta krävs författningsändringar i Lagen om tillsyn av hundar och katter (2007:1150) då det där regleras vad ett sådant register får användas för.

Registrering av djur inom EU

Det förekommer relativt ofta att en säljare påstår att en hundvalp är svenskfödd, trots att den är illegalt införd till Sverige. För att kunna förhindra detta krävs att alla hundar och katter i EU är märkta och registrerade. Det räcker inte att de märks och registreras inför överlåtelse.

Detta kommer med högsta sannolikhet bli ett krav enligt den nya EU-förordningen om spårbarhet och välfärd för hundar och katter, men med relativt långa övergångstider. Svenska företrädare bör arbeta för att dessa övergångstider blir så korta som möjligt. Rabiesvaccination, passnummer, föräldradjurens chipnummer samt uppfödare bör finnas registrerat för varje djur.

Undantagsbestämmelsen i TRACES

Idag behöver införsel av hundar inte registreras i TRACES om transporten avser högst fem hundar i icke-kommersiellt syfte. Om syftet med transporten är att sälja/överlåta djuren gäller inte undantaget. Det är välkänt att det förekommer att djursmugglare för in djur enligt undantagsregeln för att undvika hälsokrav och registrering i TRACES⁵, trots att syftet är försäljning. Svenska företrädare i EU bör verka för att ta bort undantaget så att alla transporter av djur måste anmälas i TRACES. TRACES bör även kopplas till nationella identitetsregister.

Kontroller vid fler gränsstationer

Det förekommer att transporter med djur som avvisas vid gränsen förs in via en annan, ofta obemannad kontrollstation. Detta behöver avhjälpas med en utökning av antalet kontroller vid flera gränsstationer. För detta behöver Tullverket mer resurser. Man bör också utreda möjligheten att registreringsnummer automatiskt registreras och att det finns ett system som larmar om en redan avisad bil kör över en annan gränsstation.

⁵ European Commission. 2023. Illegal trade of cats & dogs EU enforcement action.

Kontroll av beslut om hemisolering

Jordbruksverket får fatta beslut om att ett djur med oklar bakgrund får hemisoleras, dock följs dessa beslut inte upp med kontroller. Relevant myndighet bör få i uppdrag att följa upp och kontrollera att dessa beslut efterföljs.

Ökat samarbete mellan myndigheter

Det måste finnas lagrum och helst krav på att länsstyrelsen, Jordbruksverket och Tullverket samverkar och har möjlighet att dela inkomna tips och ärenden med varandra. Idag är detta samarbete och möjligheterna till informationsdelning mycket begränsade.

Ett ökat samarbete med Skatteverket skulle också vara positivt. De som bedriver omfattande illegal införsel av djur bedriver också ofta ekonomisk brottslighet. Det bör undersökas om det är möjligt att vid de tillfällen Länsstyrelsen, vid till exempel kontroller eller tillståndsansökan, bedömer att en verksamhet kan ha betydelse för skattekontrollen så ska detta anmälas till Skatteverket, och vice versa.

Straff

Både de som för in djur illegalt och de som köper ett illegalt infört djur behöver få kännbara straff. Idag behöver det vad vi förstår finnas ett uppsåt vid olovlig befattning med smuggelgods. Det finns mycket lättillgänglig information om hur ett köp av djur bör genomföras, vilket gör det svårt att hävda att köparen var ovetandes om det finns risk att djuret förts in illegalt. Personer som köpt smuggeldjur vittnar ofta om att man förstått att något var fel, men att man trots det fullföljt köpet. Kanske för att man är rädd att ifrågasätta säljaren, kanske för att man vill "rädda" valpen. Här behöver incitamenten för att inte fullfölja köpet öka. Vi menar därför att det bör övervägas att införa någon form av aktsamhetsprincip, det vill säga i de fall där köparen hade skälig anledning att anta att djuret förts in illegalt. Detta kan jämföras med skillnaden mellan häleri och häleriförseelse i brottsbalken.

Veterinärbesiktning

Djur bör inte få säljas utan ett veterinärintyg som är maximalt sju dagar gammalt. Vid besiktning av hundvalpar eller kattungar som görs av uppfödaren bör veterinären ställa krav på att tiken/katthonan är med vid besiktningen. Detta kan underlätta både för att upptäcka misstänkt illegal införsel, men också olaglig avel på grund av föräldradjurens hälsotillstånd.

Dubbelverifiering vid onlineannonser

Illegalt införda djur säljs ofta öppet på diverse säljsidor online. Kraven för att få annonsera på dessa sidor är tyvärr relativt låga, även om vissa har infört till exempel krav på BankID. I misstänkta fall kan chipnummer eller bevis på att djuret är registrerat begäras in, men detta är undantag och det är dessutom fullt möjligt att uppge ett chipnummer som inte stämmer. Det finns idag system som försvårar detta.

En dubbelverifiering innebär att säljsidan kräver chipnummer på det djur som säljs, detta chipnummer kontrolleras automatiskt mot ett register (i detta fall det nationella hund- eller

kattregistret). Samtidigt skickas automatiskt ut en förfrågan om bekräftelse till den registrerade ägaren av djuret och först när ägaren bekräftat att hen har lagt upp annonsen så kan denna läggas upp på annonssidan. På detta sätt kan endast registrerade ägare av hundar och katter sälja dessa. Det finns redan system för detta i bruk⁶.

Länsstyrelsens roll

Representanter från länsstyrelsen har framfört att det är ett problem att myndigheten inte har några befogenheter eller uppdrag gällande illegal införsel utan endast kan kontrollera djurskyddsbrister. De menar att kontrollansvaret är ett problem och önskar uppdrag och/eller lagstöd för att arbeta mer med detta då även Jordbruksverket och distriktsveterinärerna har brist på resurser. Länsstyrelsens roll i arbetet med att motverka illegal införsel av djur bör utredas.

Positiv lista

Även exotiska sällskapsdjur förs idag in illegalt i Sverige. Det finns förslag på att reglera hållandet av sällskapsdjur med en så kallad "positiv lista"⁷, dvs. en förteckning över vilka djur som är tillåtna att hålla för privatpersoner utifrån till exempel djurvälstånd, smittskydd, säkerhet och bevarandestatus. Alla arter som inte finns på listan är alltså inte tillåtna att hålla. Detta till skillnad från dagens "negativa lista" där djur som inte får hållas listas och alla andra djur är tillåtna. En positiv lista skulle underlätta arbetet med att förhindra illegal handel med exotiska sällskapsdjur.

Häst

Organisationen World Horse Welfare har avslöjat att Sverige är en vanlig "smuggeldestination" för hästar från bl. a Irland, men även andra länder runt om Europa. Transport av häst till Sverige sker utan större kontroll. Verksamheten är komplex med olika aktörer och nivåer av inblandning. Det har framkommit att hästar transporteras med förfalskad identitet och utan nödvändiga dokument som hälso- och exportintyg, utan att transporterna lever upp till minimikrav på god djurvälstånd. Hästarna säljs via online-annonser, och i vissa fall misstänks att transporterna används som front för annan smuggling, exempelvis narkotika. Hästarna bär i vissa fall på smittor som kvarka och hästinfluensa, men eftersom deras papper inklusive identitetshandlingar ofta är förfälskade eller ofullständiga så är de inte spårbara. Problemet måste utredas och adresseras och Tullverket måste få tillräckliga resurser för att kontrollera hästtransporterna som kommer in i landet.

För Djurskyddet Sverige,

Åsa Hagelstedt
Generalsekreterare

Emma Brunberg
Sakkunnig

⁶ <https://www.four-paws.org/campaigns-topics/topics/companion-animals/veripet>. Besökt 2025-12-12.

⁷ Toland et al. 2020. Turning negatives into positives for pet trading and keeping: a review of positive lists. *Animals* 10:2371.